

УДК 339.5

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІНТЕГРОВАНОЇ ОЦІНКИ РИЗИКУ ВТРАТИ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

Мартинова Л.В.

TOOLS OF THE INTEGRATED ASSESSMENT OF RISK OF LOSS OF SOLVENCY OF THE ENTERPRISES OF A GRAINPRODUCT SUBCOMPLEX

Martynova L.

У статті досліджено інтегральні фінансові моделі оцінки ризику втрати платоспроможності підприємств агропромислового сектору економіки. Обґрунтовано доцільність поєднання результатів статичної оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства із оцінкою динаміки показників ризику. Запропоновано інструментарій інтегрованої оцінки ризику втрати платоспроможності для підприємств зернопродуктового підкомплексу, що поєднує використання інтегральних фінансових моделей оцінки ризику втрати платоспроможності із методами рейтингової оцінки.

Ключові слова: ризик, платоспроможність, зернопродуктовий підкомплекс, інтегральні фінансові моделі, рейтингова оцінка

Вступ. Особливості виробничо-господарської діяльності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу, обумовлені сезонним характером виробництва, впливом численних слабо прогнозованих факторів, в тому числі визначених мінливими природно-кліматичними умовами, на стан і динаміку ринку сировини, створюють ситуацію нестабільності зовнішніх економічних умов діяльності зернопереробних підприємств. Державне регулювання зернопродуктового підкомплексу не повною мірою вирішує визначені проблем. В умовах системної фінансово-економічної кризи в Україні та гострого дефіциту фінансових ресурсів бюджету можливості державної фінансової підтримки зернового підкомплексу значно обмежені. За таких умов фінансування діяльності підприємств зернопереробного сектору агропромислового комплексу є нестабільним. Ці фактори обумовлюють високий ступінь впливу на фінансово-економічний стан підприємств факторів ризику нестачі фінансових ресурсів для забезпечення основної діяльності та виконання зобов'язань підприємства.

Постановка проблеми. Окреслені проблеми визначають пріоритетний характер заходів, пов'яза-

них із управлінням ризиком втрати платоспроможності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу. В системі антиризикового управління з метою нейтралізації ситуації ризику, обумовленої впливом факторів невизначеності, ключову роль відіграє формування адекватної системи інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень. В цьому аспекті актуальним науковим завданням є формування адекватного сучасним економічним умовам та особливостям функціонування агропромислового сектору господарювання аналітичного інструментарію забезпечення системи управління ризиком втрати платоспроможності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем ідентифікації стану неплатоспроможності підприємств присвячені численні дослідження науковців в сфері антикризового менеджменту, серед яких: Е. Альтман, В.В. Ковальова, О.О. Терещенко, О.В. Бородкіна, В.Т. Смирнова, Л.А. Лігоненко, І.А. Жулега, Є.В. Мних, П. Саблук, А. Чупіс, У. Шарп та інші. Питання оцінки та аналізу платоспроможності підприємств розглядаються в межах наукових досліджень, присвячених проблемам діагностики економічної кризи на підприємстві та фінансової санації підприємства. Однак, не зважаючи на широкі наукові дослідження проблем діагностики платоспроможності підприємств, проблема формування інструментарію ідентифікації ризику втрати платоспроможності для агропромислового підприємства в умовах сучасних трансформацій економічної системи не є остаточно вирішеною. Відсутні цілісні дослідження, присвячені формуванню єдиного наукового підходу до аналітичного забезпечення ідентифікації ризиків втрати платоспроможності в межах антиризикового управління для підприємств зернопродуктового підкомплексу АПК.

Мета статті. Метою представленого дослідження є вибір ефективних інструментів ідентифі-

кації ризику втрати платоспроможності підприємств агропромислового комплексу як базового елементу системи управління економічними ризиками підприємства на прикладі суб'єктів господарювання зернопродуктового підкомплексу АПК.

Результати досліджень. Під антиризиковим управлінням в межах представленого дослідження розуміється комплекс заходів щодо виявлення, всебічного оцінювання та мінімізації ризиків економічної діяльності підприємства. При цьому, на наш погляд, ключовими стадіями є виявлення (ідентифікація) та оцінювання ризиків. Саме від правильного виявлення та оцінки ризиків залежить своєчасність та адекватність управлінських впливів, спрямованих на мінімізацію ризиків. Слід визначити, що виникнення ситуації ризику пов'язано із нестачею інформації щодо розвитку окремих сфер діяльності підприємства, вірогідного характеру результатів здійснення окремих операцій, можливістю несприятливого ісходу реалізації комерційного проекту. Адекватне існуючим фінансово-господарським умовам інформаційно-аналітичне забезпечення управління ризиками забезпечує зменшення невизначеності в процесі здійснення господарських операцій та мінімізацію негативного впливу факторів ризику на результати діяльності підприємства.

Як вказує І.А. Бланк, однією з базових концепцій фінансового ризик-менеджменту є характеристика співвідношення рівня дохідності та ризику, відповідно до якого рівень дохідності фінансових операцій за інших рівних умов завжди супроводжується підвищенням рівня ризику та навпаки [1, с. 103]. Таке співвідношення є характерним не тільки для фінансової сфери, а й для інших сфер господарювання. Відповідно до цього положення формування ризиків в діяльності підприємства є невід'ємним елементом господарської діяльності, а рівень прийнятності ризиків виражає політику підприємства в сфері управління ризиками фінансово-господарської діяльності.

Недостатня увага до управління ризиками на підприємстві, відсутність системи ранньої діагностики ризиків економічної діяльності та комплексної системи попередження кризових явищ в діяльності підприємства обумовлює виникнення кризового стану суб'єкта господарювання.

Для діагностики кризової ситуації на підприємстві використовуються: традиційні методи аналізу фінансово-економічного стану підприємства, інтегральні показники і моделі оцінки платоспроможності, нормативно-закріплені методики оцінки платоспроможності підприємства [2, с. 137].

Отже, показники фінансово-економічного стану підприємства поряд із іншими інструментами виступають в якості індикаторів, що характеризують рівень економічної безпеки підприємства та ступінь впливу факторів ризику на фінансово-господарську діяльність підприємства, зокрема, рівень його платоспроможності.

Характеризуючи існуючий інструментарій оцінювання ризиків втрати платоспроможності підприємств слід визначити, що в науковій літературі велика увага приділяється аналізу фінансових коефіцієнтів та інших фінансових аналітичних інструментів, оскільки саме вони є основою для визнання підприємства неплатоспроможним (тобто банкрутом).

Враховуючи багатосторонність фінансових процесів, яка не завжди відображається в коефіцієнтах платоспроможності, відмінності в рівнях їх нормативних оцінок та складності, що виникають в зв'язку із цим в загальній оцінці стану підприємства, багато аналітиків рекомендують здійснювати інтегральну або комплексну оцінку фінансового стану підприємства на основі одного критерію. В якості такого критерію використовується мала вірогідність банкрутства підприємства [3, с. 135].

На наш погляд, найбільш репрезентативними інтегральними моделями оцінки ризику виникнення стану неплатоспроможності підприємств є такі: двофакторна та п'ятифакторна моделі Альтмана, модель Тафлера, модель Ліса, модель Бівера, модель О.О. Терещенка та чотирьохфакторна R-модель, загальна характеристика яких наведена в табл. 1.

Проведемо дослідження використання визначених моделей для діагностики ризику виникнення стану неплатоспроможності на прикладі таких підприємств зернопродуктового підкомплексу: ПрАТ «Агротон», ПАТ «Старобільський елеватор» та ТОВ «КХП «Айдар-Борошно».

Загальні результати оцінки ризику втрати платоспроможності на прикладі підприємств зернопродуктового підкомплексу Луганської області ПрАТ «Агротон», ПАТ «Старобільський елеватор» та ТОВ «КХП «Айдар-Борошно» із використанням інтегральних фінансових моделей (двофакторної та п'ятифакторної моделей Альтмана, моделі Тафлера, Іркутської моделі (4-х факторної R-моделі), моделі Ліса, моделі О.О. Терещенка) та оцінку динаміки показників протягом періоду з 2014 по 2016 рр. наведено в табл. 2.

Характеризуючи представлені моделі, слід зазначити, що моделі Альтмана, Тафлера та Ліса розроблені для умов розвинутої ринкової економіки, в свою чергу, Іркутська модель та модель О.О. Терещенка більшою мірою враховують особливості транзитивної економіки України. В цілому, представлені моделі надають близькі за інтерпретацією результати.

Аналіз представлених моделей дозволив зробити висновки про недостатньо високу чутливість моделей. Так, двофакторна модель Альтмана, модель Тафлера та модель Ліса мають лише два значення - негативне та позитивне. Модель О.О. Терещенка має три значення, 5-ти факторна модель Альтмана - 4 значення та найбільш чутливою виявилася Іркутська модель (4-х факторна R-модель), яка має 5 значень.

Таблиця 1

Характеристика інтегрованих фінансових моделей оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства

№	Модель	Порядок розрахунку	Інтерпретація результатів розрахунку
1	Двохфакторна модель Альтмана [4]	$Z = -0,3877 - 1,0736x_1 + 0,0579x_2$, де x_1 – коефіцієнт поточної ліквідності (покриття); x_2 – коефіцієнт концентрації позикового капіталу (капіталізації).	для підприємств, у яких $Z = 0$, вірогідність втрати платоспроможності складає 50%, Якщо $Z < 0$, то вірогідність втрати платоспроможності менше 50% та далі зменшується за мірою зменшення Z . Якщо $Z > 0$, то вірогідність банкрутства більше 50% й збільшується із збільшенням показника Z [5, с. 158]
2	П'ятифакторна модель Альтмана [5, с. 159]	$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 0,99X_5$, де X_1 – оборотний капітал / сума активів; X_2 – нерозподілений прибуток / сума активів; X_3 – операційний прибуток / сума активів; X_4 – ринкова вартість акцій / сума заборгованості; X_5 – виручка / сума активів.	якщо $Z < 1,8$, вірогідність втрати платоспроможності дуже висока; якщо $Z = 1,81-2,7$ – вірогідність втрати платоспроможності висока; якщо $Z = 2,71-2,99$ – втрата платоспроможності можлива; якщо $Z = 3$, вірогідність втрати платоспроможності дуже низька [5, с. 159]
3	Модель Таффлера	$Z = 0,53x_1 + 0,13x_2 + 0,18x_3 + 0,16x_4$, де X_1 – операційний прибуток / короткострокові зобов'язання; X_2 – оборотні активи / загальна сума зобов'язань; X_3 – короткострокові зобов'язання / сума активів; X_4 – виторг / сума активів.	якщо величина Z -рахунку більше 0,3, це свідчить, що підприємство має позитивні довгострокові перспективи, а якщо менше 0,2, втрата платоспроможності є більш ніж вірогідною [5, с. 160]
4	Чотирьохфакторна R-модель (Іркутська модель) [6, с. 73]	$R = 8,38x_1 + x_2 + 0,054x_3 + 0,63x_4$, де X_1 – оборотний капітал / активи; X_2 – чистий прибуток / власний капітал; X_3 – виторг від реалізації / активи; X_4 – чистий прибуток / інтегральні затрати	Ступінь ризику втрати платоспроможності при наступних значеннях R: $R < 0$ – максимальний; $R = 0 - 0,18$ – високий; $R = 0,18 - 0,32$ – середній; $R = 0,32 - 0,42$ – низький; $R > 0,42$ – мінімальний
5	Модель Ліса	$Z = 0,063x_1 + 0,092x_2 + 0,057x_3 + 0,001x_4$, де X_1 – обіговий капітал / сума активів; X_2 – прибуток від реалізації / сума активів; X_3 – нерозподілений прибуток / сума активів; X_4 – власний капітал / позиковий капітал.	якщо $Z < 0,037$ – вірогідність банкрутства є високою, а якщо $Z > 0,037$ – вірогідність банкрутства мала.
6	Модель О.О. Терещенка	$Z_{\text{ТЕР}} = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6$, де X_1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань, X_2 – відношення валюти балансу до зобов'язань, X_3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів, X_4 – відношення прибутку до виручки, X_5 – відношення виробничих запасів до виручки, X_6 – відношення виручки до основного капіталу.	якщо $Z_{\text{ТЕР}} > 2$ – втрата платоспроможності підприємству не загрожує, за умов $1 < Z_{\text{ТЕР}} < 2$ – фінансова стійкість підприємства порушена, у випадку $0 < Z_{\text{ТЕР}} < 1$ – існує загроза втрати платоспроможності [7]

Суттєвою вадою представлених моделей є відсутність критеріїв оцінювання динаміки зміни показників з часом. Тому, з метою удосконалення інструментарію оцінки ризику втрати платоспроможності підприємств зернопродуктового підкомплексу пропонуємо ввести в систему оцінки ризиків критерії оцінювання динаміки їх зміни.

Наприклад, якщо за нормативною інтерпретацією показників оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства позитивним вважається значення яке прагне до мінімального значення, то динаміка зниження цього показника оцінки ризику

втрати платоспроможності в аналізованому періоді вважається позитивною.

Відповідно за цих умов збільшення показника оцінки ризику втрати платоспроможності вважається негативною динамікою. У випадку, якщо позитивним вважається значення, яке прагне до максимізації показника оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства, позитивна оцінка динаміки надається за умов збільшення показника в аналізованому періоді, а негативна оцінка динаміки зміни показника оцінки ризику втрати платоспроможності надається у випадку зменшення показника.

Таблиця 2

Результати оцінки ризику втрати платоспроможності підприємств зернопродуктового підкомплексу аналізованих підприємств на основі використання моделей Альтмана, Таффлера, Ліса, Терещенка та 4-х факторної R-моделі

Роки	Інтегральні фінансові моделі оцінки ризику втрати платоспроможності					
	2-х факторна Альтмана	5-ти факторна Альтмана	Таффлера	Ліса	О.О. Терещенка	4-х факторна R-модель
ПрАТ «Агротон»						
2014	-1,5266	1,3	0,5854	0,0561	6,8177	3,7957
2015	-1,2036	3,0138	0,5595	0,0497	6,8603	3,3506
2016	-1,6659	5,0410	0,8014	0,0685	14,4309	4,9892
2015-2014	0,3230	1,7138	-0,0259	-0,0064	0,0426	-0,4451
2016-2015	-0,4623	2,0272	0,2419	0,0188	7,5706	1,6386
2016-2014	-0,1393	3,7410	0,2160	0,0124	7,6132	1,1935
ПАТ «Старобільський елеватор»						
2014	-1,3399	0,62	0,2438	0,0187	6,0536	0,2368
2015	-1,6049	2,5735	0,3717	0,0305	4,4098	1,9564
2016	-1,8330	3,3129	0,4284	0,0868	7,0113	1,9692
2015-2014	-0,2650	1,9535	0,1279	0,0118	-1,6438	1,7196
2016-2015	-0,2281	0,7394	0,0567	0,0563	2,6015	0,0128
2016-2014	-0,4931	2,6929	0,1846	0,0681	0,9577	1,7324
ТОВ «КХП «Айдар-Борошно»						
2014	-1,6910	6,3452	1,0681	0,0591	13,25	6,5864
2015	-1,6641	2,59	0,5937	0,0647	4,6239	2,1116
2016	-3,7644	4,1084	0,6462	0,0721	10,6672	5,1066
2015-2014	0,0269	-3,7552	-0,4744	0,0056	-8,6261	-4,4748
2016-2015	-2,1003	1,5184	0,0525	0,0074	6,0433	2,9950
2016-2014	-2,0734	-2,2368	-0,4219	0,0130	-2,5828	-1,4798

Таблиця 3

Інтерпретація та бальна оцінка результатів статичної оцінки та оцінки динаміки показників, отриманих в результаті розрахунку інтегральних моделей оцінки ризику втрати платоспроможності підприємств

Моделі	Інтерпретація результатів статичної оцінки		Оцінка динаміки	
	Область значень	Інтерпретація / бали	Характер змін	Інтерпретація / бали
1	2	3	4	5
2-х факторна модель Альтмана	$Z < 0$	Вірогідність банкрутства $< 50\%$ / 56	$\downarrow Z$	Позитивна динаміка (+) / 16
	$Z > 0$	Вірогідність банкрутства $> 50\%$ / 106	$\uparrow Z$	Негативна динаміка (-) / 26
5-ти факторна модель Альтмана	$Z < 1,8$	Вірогідність банкрутства дуже висока / 106	$\downarrow Z$	Негативна динаміка (-) / 26
	$Z = 1,81 - 2,7$	Вірогідність банкрутства висока / 7,56		
	$Z = 2,71 - 2,99$	Банкрутство можливе / 56	$\uparrow Z$	Позитивна динаміка (+) / 16
Модель Таффлера	$Z \geq 3$	Вірогідність банкрутства низька / 2,56	$\downarrow Z$	Негативна динаміка (-) / 26
	$Z > 0,3$	Позитивні перспективи розвитку / 3,36		
	$Z = 0,2 - 0,3$	Нейтральна позиція / 6,66		
Модель Ліса	$Z < 0,2$	Банкрутство є вірогідним / 10 б	$\uparrow Z$	Позитивна динаміка (+) / 16
	$Z < 0,037$	Вірогідність банкрутства висока / 106	$\downarrow Z$	Негативна динаміка (-) / 26
Модель О.О. Терещенко	$Z > 0,037$	Вірогідність банкрутства мала / 56	$\uparrow Z$	Позитивна динаміка (+) / 16
	$Z_{\text{ТЕР}} > 2$	Банкрутство не загрожує / 3,36	$\uparrow Z_{\text{ТЕР}}$	Позитивна динаміка (+) / 16
	$1 < Z_{\text{ТЕР}} < 2$	Фінансову стійкість порушено / 6,66	$\downarrow Z_{\text{ТЕР}}$	Негативна динаміка (-) / 26
4-х факторна R-модель	$0 < Z_{\text{ТЕР}} < 1$	Існує загроза банкрутства / 106	$\downarrow R$	Негативна динаміка (-) / 26
	$R < 0$	Максимальний ступінь ризику банкрутства / 106		
	$R = 0 - 0,18$	Високий ступінь ризику банкрутства / 86		
	$R = 0,18 - 0,32$	Середній ступінь ризику банкрутства / 66		
	$R = 0,32 - 0,42$	Низький ступінь ризику банкрутства / 46	$\downarrow R$	Негативна динаміка (-) / 26
	$R > 0,42$	Мінімальний ступінь ризику банкрутства / 26		

Оцінку показників, отриманих в результаті розрахунку інтегральних моделей оцінки ризику втрати платоспроможності на підприємствах зернопродуктового підкомплексу, на наш погляд, доцільно здійснювати у площинах інтерпретації статичних показників шляхом зіставлення їх із нормативними даними та у динаміці їх зміни за аналізований період. При цьому, оцінка динаміки показників здійснюється шляхом визначення характеру зміни по відношенню до нормативних показників.

На наш погляд, передумовою отримання більш узагальненого показника оцінки ризику втрати платоспроможності аналізованих підприємств може стати використання методу рейтингової оцінки в поєднанні із інтегральними фінансовими моделями оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства.

Вихідною передумовою застосування методу рейтингової оцінки в межах представленого дослідження є інтерпретація та ранжування значень показників інтегральних фінансових моделей оцінки ризику втрати платоспроможності (здійснені експертним шляхом). При цьому ранжування здійснюється за результатами статичної оцінки та на основі оцінки динаміки показників. Рейтингову оцінку показників, що характеризують результати статичної оцінки, пропонуємо здійснювати в межах десятибальної шкали з розбиттям шкали у відповідності до кількості можливих варіантів інтерпретації показника, а рейтингову оцінку динаміки пропонуємо здійснювати за двоохальною шкалою.

Нормативна інтерпретація та бальна оцінка результатів статичної оцінки та оцінки динаміки показників ризику втрати платоспроможності для підприємств зернопродуктового підкомплексу наведені в табл. 3.

Таким чином, в табл. 3 запропоновано удосконалення інструментарію оцінки ризику втрати платоспроможності підприємств зернопродуктового підкомплексу на основі застосування інтегральних моделей із введенням критерію оцінки динаміки зміни показників та із застосуванням методу рейтингової оцінки для формування узагальнюючого інтегрального показника оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства.

Інтегрована рейтингова оцінка ризику втрати платоспроможності здійснюється шляхом складання результатів бальної оцінки статичних показників та результатів бальної оцінки характеру їх динаміки за всіма наведеними вище моделями.

Результати інтегральної рейтингової оцінки ризику втрати платоспроможності підприємств зернопродуктового підкомплексу АПК Луганської області: ПрАТ «Агротон», ПАТ «Старобільський елеватор» та ТОВ «КХП «Айдар-Борошно» за період з 2014 по 2016 рр., наведено в табл. 4. При цьому рейтингову оцінку динаміки показників здійснено за даними табл. 2 шляхом порівняння показників за трьома періодами: 2014-2015 рр., 2015-2016 рр. та 2014-2016 рр.

Таблиця 4

Результати інтегрованої рейтингової оцінки ризику втрати платоспроможності підприємств зернопродуктового підкомплексу АПК Луганської області: ПрАТ «Агротон», ПАТ «Старобільський елеватор» та ТОВ «КХП «Айдар-Борошно» за період з 2014 по 2016 рр.

№	Модель	Бальна оцінка результатів статичної оцінки показника			Бальна оцінка динаміки показника			Сума балів
		2014	2015	2016	2015-2014	2016-2015	2016-2014	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ПрАТ «Агротон»								
1	2-х факторна модель Альтмана	5	5	5	2	1	1	19
2	5-ти факторна модель Альтмана	10	2,5	2,5	1	1	1	18
3	Модель Таффлера	3,3	3,3	3,3	2	1	1	13,9
4	Модель Ліса	5	5	5	2	1	1	19
5	Модель О.О. Терещенко	3,3	3,3	3,3	1	1	1	12,9
6	4-х факторна R-модель	2	2	2	2	1	1	10
	Інтегрований показник	28,6	21,1	21,1	10	6	6	92,8
ПАТ «Старобільський елеватор»								
1	2-х факторна модель Альтмана	5	5	5	1	1	1	18
2	5-ти факторна модель Альтмана	10	7,5	2,5	1	1	1	23
3	Модель Таффлера	6,6	3,3	3,3	1	1	1	16,2
4	Модель Ліса	10	10	5	1	1	1	28
5	Модель О.О. Терещенко	3,3	3,3	3,3	2	1	1	13,9
6	4-х факторна R-модель	6	2	2	1	1	1	13
	Інтегрований показник	40,9	31,1	21,1	7	6	6	112,1
ТОВ «КХП «Айдар-Борошно»								
1	2-х факторна модель Альтмана	5	5	5	2	1	1	19
2	5-ти факторна модель Альтмана	2,5	7,5	2,5	2	1	2	17,5
3	Модель Таффлера	3,3	3,3	3,3	2	1	2	14,9
4	Модель Ліса	5	5	5	1	1	1	18
5	Модель О.О. Терещенко	3,3	3,3	3,3	2	1	2	14,9
6	4-х факторна R-модель	2	2	2	2	1	2	11
	Інтегрований показник	21,1	26,1	21,1	11	6	10	95,3

В цілому, оцінка динаміки показників оцінки ризику втрати платоспроможності підприємств зернопродуктового підкомплексу Луганської області (ПрАТ «Агротон», ПАТ «Старобільський елеватор» та ТОВ «КХП «Айдар-Борошно») за період з 2014 по 2016 рік дозволяє зробити наступні висновки: для ПрАТ «Агротон» та ПАТ «Старобільський елеватор» виявлено позитивну динаміку за всіма показниками, а для ТОВ «КХП «Айдар-Борошно» позитивну динаміку показників оцінки ризику втрати платоспроможності виявлено лише за 2-х факторною моделлю Альтмана, Ліса, О.О. Терещенка, за іншими моделями динаміка зміни показників є негативною.

Інтерпретацію результатів інтегрованої рейтингової оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства зернопродуктового підкомплексу, на наш погляд, доцільно здійснювати за наступною шкалою (табл. 5).

Таблиця 5

Інтерпретація результатів інтегрованої рейтингової оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства зернопродуктового підкомплексу

Рівень ризику втрати платоспроможності	Інтервал значень показника
Дуже високий	189,06 - 216
Високий	162,12 - 189,06
Середній	135,18 - 162,12
Низький	108,24 - 135,18
Дуже низький	81,3 - 108,24

Таким чином, відповідно до отриманих в таблиці 4 результатів розрахунку інтегрованої рейтингової оцінки ризику втрати платоспроможності та інтерпретації отриманих результатів відповідно до таблиці 5 можемо зробити наступні висновки:

1) результати розрахунку інтегрованого показника ризику втрати платоспроможності для підприємства ПрАТ «Агротон» у значенні 92,8 свідчить, що для даного підприємства ризик втрати платоспроможності є дуже низьким;

2) для підприємства ПАТ «Старобільський елеватор» значення інтегрованого показника втрати платоспроможності дорівнює 112,1, що відповідає низькому рівню ризику втрати платоспроможності;

3) значення інтегрованого показника втрати платоспроможності для підприємства ТОВ «КХП «Айдар-Борошно» дорівнює 95,3, що свідчить про дуже низький рівень ризику втрати платоспроможності.

Висновок. В ході проведеного дослідження розроблено інструментарій інтегрованої рейтингової оцінки ризику втрати платоспроможності для підприємств зернопродуктового підкомплексу на основі використання результатів статичної оцінки показників та оцінки динаміки їх зміни протягом аналізованого періоду.

Перевагою запропонованого інструментарію є поєднання аналітичних можливостей інтегрованих фінансових моделей оцінки ризику втрати платоспроможності підприємства зернопродуктового під-

комплексу та методу рейтингової бальної оцінки, що дозволяє узагальнити результати оцінки ризику втрати платоспроможності за такими моделями: 2-х факторна модель Альтмана, 5-ти факторна модель Альтмана, модель Таффлера, модель Ліса, модель О.О. Терещенко, 4-х факторна R-модель. Отриманий в результаті застосування запропонованого інструментарію узагальнюючий інтегральний показник значно розширює можливості аналітичного інструментарію управління ризиками та створює передумови для підвищення ефективності управління господарською діяльністю підприємства зернопродуктового підкомплексу.

Література

1. Бланк И.А. Управление финансовыми рисками: [учеб. курс.] / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2006. – 448 с.
2. Кризис-менеджмент: [учеб. пособ.] / Под ред. проф. А.М. Букреева и проф. В.Н. Гончарова. – Новочеркасск: ЮРГТУ (НПИ), 2012. – 400 с.
3. Антикризисное управление: [учеб. пособ.] / Под ред. проф. А.М. Букреева и проф. В.Н. Гончарова. – Луганск: Элтон-2, 2012. – 416 с.
4. Федотова М.А. Как оценить финансовую устойчивость предприятия? / М.А. Федотова // Финансы. – 1995. - №6. – с. 25-27.
5. Сарбаш Л.Д. Оценка методов диагностики банкротства предприятий в условиях финансового кризиса / Л.Д. Сарбаш // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ, 2010. - №3(23). – с. 70-74.
6. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2000. – 412 с.

References

1. Blank I.A. Upravleniye finansovymi riskami: [ucheb. kurs.] / I.A. Blank. – K.: Nika-Tsentr. 2006. – 448 s.
2. Krizis-menedzhment: [ucheb. posob.] / Pod red. prof. A.M. Bukreyeva i prof. V.N. Goncharova. – Novocheerkassk: YuRGU (NPI). 2012. – 400 s.
3. Antikrizisnoye upravleniye: [ucheb. posob.] / Pod red. prof. A.M. Bukreyeva i prof. V.N. Goncharova. – Lugansk: Elton-2. 2012. – 416 s.
4. Fedotova M.A. Kak otsenit finansovuyu ustoychivost predpriyatiya? / M.A. Fedotova // Finansy. – 1995. №6. – s. 25-27.
5. Fedotova M.A. Kak otsenit finansovuyu ustoychivost predpriyatiya? / M.A. Fedotova // Finansy. – 1995. №6. – s. 25-27.
6. Sarbash L.D. Otsenka metodov diagnostiki bankrotstva predpriyatiy v usloviyakh finansovogo krizisa / L.D. Sarbash // Visnyk Kryvorizkoho ekonomichnoho instytutu KNEU, 2010. - №3(23). – s. 70-74.
7. Tereshchenko O.O. Finansova sanatsiia ta bankrutstvo pidpriemstv / O.O. Tereshchenko. – K.: KNEU, 2000. – 412 s.

Мартинова Л.В. Інструментарій інтегрованої оцінки ризику втрати платоспроможності підприємств зернопродуктового підкомплексу

В статті досліджені інтегральні фінансові моделі оцінки ризику втрати платоспроможності підприємств зернопродуктового підкомплексу економіки.

Обоснована целесообразность объединения результатов статической оценки риска потери платежеспособности предприятия с оценкой динамики показателей риска. Предложен инструментальный интегрированный оценки риска потери платежеспособности для предприятий зернопродуктового подкомплекса, который объединяет использование интегральных финансовых моделей оценки риска потери платежеспособности с методами рейтинговой оценки.

Ключевые слова: *риск, платежеспособность, зернопродуктовый подкомплекс, интегральные финансовые модели, рейтинговая оценка.*

Martynova L.V. Tools of the integrated assessment of risk of loss of solvency of the enterprises of a grainproduct subcomplex

In article integral financial models of assessment of risk of loss of solvency of the enterprises of a grainproduct subcomplex of economy are investigated.

In scientific research the expediency of combination of results of static assessment of risk of loss of solvency of the enterprise with assessment of dynamics of indexes of risk is proved.

By results of a research tools of the integrated assessment of risk of loss of solvency for the enterprises of a grainproduct subcomplex are offered. This of tools unites use of integral financial models of assessment of risk of loss of solvency with methods of rating assessment.

Keywords: *risk, solvency, grainproduct subcomplex, integral financial models, rating assessment.*

Мартінова Л.В. – старший викладач кафедри господарського права Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, e-mail: mar-sofi@ukr.net

Рецензент: д.е.н., проф. **Костирко Л.А.**

Стаття подана 07.12.2017.